

AULA D'ACOLLIDA

SANT JORDI

Quadern de consulta i activitats

Departament d'orientació

SANT JORDI

Sant Jordi en el moment de clavar la llança al drac. Petita escultura al damunt d'una font del Claustre de la Catedral de Barcelona.

Sant Jordi és el patró de diverses nacions i territoris, entre els quals hi ha Anglaterra, Aragó, Geòrgia, Etiòpia, Bulgària i Portugal. A Catalunya és el patró secundari.

Història

Segons el Costumari Català de Joan Amades, **Sant Jordi** és el patró dels cavallers perquè va ajudar al rei Pere I l'any 1094. Segons s'explica, aquest rei va guanyar una batalla contra els sarraïns després que va invocar el sant. Per agrair la gesta, el rei va nomenar-lo no només patró de la cavalleria sinó també de la noblesa catalana.

A Catalunya, la festa es va generalitzar a meitat del segle XV i a principis del segle XIX ja es parla de Sant Jordi com a patró de Catalunya. Des del 1888, però, Sant Jordi només és patró secundari de Catalunya.

Cal no oblidar la importància de la festa en la vida agrícola. Precisament, l'origen del nom Jordi -Georgios, home del camp- obliga a tenir en compte el calendari del pagès. Sant Jordi era considerat protector del camp, concretament dels cereals. El refranyer conté abundants referències que relacionen el sant amb l'eclosió de la natura a la primavera: "Per Sant Jordi, espiga l'ordi; per Sant Marc, espiga el blat", "Sant Jordi arribat, surt la cuca del forat" i encara "Bon Sant Jordi i Santa Creu, hi haurà vi pertot arreu".

- 1- **Escriu el nom de tres nacions o territoris on Sant Jordi sigui patró?**
- 2- **A quin rei va ajudar Sant Jordi?**
- 3- **Què vol dir el nom de Jordi?**
- 4- **Sant Jordi tenia importància en la vida agrícola, de què era protector?**
- 5- **Escriu un refrany relacionat amb Sant Jordi:**

SANT JORDI A CATALUNYA

Els Països catalans són una terra de dracs; una terra forta i esquarterpa.

Les coves, llacs i serralades de les nostres contrades conserven des d'antic el record d'aquesta força, de vegades perillosa. La tradició popular afirma que un drac s'amagava al llac de Banyoles, un altre en una cova de St.Llorenç del Munt, un tercer a la vila de Montblanc, un quart a la Cova del Drac de Mallorca.

En record d'aquelles èpoques, a molts pobles i viles del nostre país els dracs i altres criatures monstruoses encara surten al carrer durant les festes i ballen davant del poble per recordar-nos que, encara que ara no mosseguin, continuen ben vius.

Fins i tot algunes plantes de la nostra terra recorden els dracs per les seves qualitats fortes i estimulants.

La geografia muntanyosa que cobreix les terres catalanes sembla que dibuixi la figura d'un drac.

No es estrany que també s'hi passegi el guerrer i pagès Jordi i que hagi deixat en la geografia dels Països catalans la seva empremta, en viles, muntanyes i cims.

Catalunya és un dels primers països d'Europa que representen el combat de Sant Jordi contra el drac.

Ja el segle XI, abans de les Croades, en una pintura romànica de la petita ermita de Sant Serni de Nàgol, a Andorra, Sant Jordi el travessa amb ..

El patronatge de Sant Jordi es va estendre a tot el país, gràcies a l'impuls dels nostres reis, que el van fer patró de la casa de Barcelona. Per això la ciutat de Barcelona té en el seu escut la creu vermella de Sant Jordi i la seva festa era una de les més importants de l'any.

Finalment, el segle XV la festa de Sant Jordi va ser promoguda per la Generalitat.

6- Completa:

Els Països catalans són una terra de; una terra
i

7- Segons la tradició popular, on s'amagaven els dracs a Catalunya?

8- Quina ciutat porta la creu de Sant Jordi en el seu escut?

9- En quin segle la Generalitat va promoure la festa de Sant Jordi?

La llegenda de Sant Jordi

La història per la qual és conegut el sant arreu del món és per la mort que va provocar al drac que pretenia menjar-se una preciosa donzella. Aquesta narració la va escriure Santiago de la Vorágine al segle XII en la seva obra "La Leyenda Dorada". La llegenda explica que Sant Jordi era un soldat romà nascut a Capadòcia (actual regió de Turquia) i és el gran protagonista d'una gran gesta cavalleresca que se situa a Líbia, però que la tradició catalana creu que va passar a la població de Montblanc (Tarragona).

Diuen que assolava els voltants de Montblanc un monstre ferotge i terrible, que posseïa les facultats de caminar, volar i nedar, i tenia l'alè pudent, fins al punt que des de molt lluny amb les seves alenades enverinava l'aire, i produïa la mort de tots els qui el respiraven. Era l'estrall dels ramats i de les persones i per tota aquella contrada regnava el terror més profund. Els habitants van pensar en donar-li cada dia una persona que li serviria de presa, i així no faria l'estrall a tort i a dret. El que era realment complicat era trobar una persona que cada dia es deixés menjar per aquell monstre. Tot el veïnat va decidir doncs, fer cada dia un sorteig entre tots els habitants de la vila per decidir qui seria lliurat a la fera. Així es va fer durant molt de temps, i el monstre se'n devia sentir satisfet, ja que deixava de fer els estralls que havia fet abans. Però... vet aquí que un dia, la sort va voler que la filla del rei fos la destinada.

La princesa era jove, guapa, fina... Ciutadans es van oferir a substituir-la, però el rei fou sever i inexorable, i amb el cor ple de dol, va dir que tant era la seva filla com la de qualsevol dels seus súbdits i s'avingué que fos sacrificada. La donzella sortí de la ciutat i ella soleta s'encaminà cap al llac on hi residia la fera, mentre tot el veïnat, desconsolat i afligit, mirava des de la muralla com se n'anava al sacrifici.

Però fou el cas que, quan va ésser un xic enllà de la muralla, se li presentà un jove cavaller, cavalcant en un cavall blanc, i amb una armadura tota daurada i lluent. La donzella, tota preocupada, li digué que fugís ràpidament, ja que per allí rondava un monstre que així que el veïés se'l menjaria. El cavaller li digué que no temés, que no li havia de passar res, ni a ell ni a ella, ja que havia vingut expressament per combatre la fera i així alliberar del sacrifici de la princesa, com també a la vila de Montblanc. La fera, va sortir de cop i volta amb gran horror de la donzella i amb gran goig del cavaller. Aquest, amb un bon cop de llança el va malferir. El cavaller, que era Sant Jordi, lligà el monstre pel coll i la donà a la donzella perquè ella mateixa la portés a la ciutat, i la fera seguí tota mansa i atemorida. La llegenda explica fins i tot, que els veïns de Montblanc havien vist tota aquella gesta des de la muralla i que rebé amb els braços oberts a la donzella i el cavaller. A la plaça major de la vila, els veïns van acabar de rematar aquell ferotge animal.

Es diu que el rei va voler casar la seva filla amb Sant Jordi, però que aquest va replicar-li tot dient que no la mereixia i que la seva visita en aquella vila era perquè havia tingut una revelació divina sobre la necessitat urgent de salvar aquella vila del monstre. Recomanà al rei i als seus vassalls que fossin bon cristians i que honressin i veneressin Déu tal com mereixia. Desaparegué misteriosament tal i com havia vingut.

Activitats

10-Completa:

La llegenda explica que era un romà nascut a (actual regió de Turquia) i és el gran protagonista d'una gran gesta que se situa a, però que la tradició creu que va passar a la població de (Tarragona).

11-Contesta les següents preguntes:

- a- Qui assolava els voltants de Montblanc?
- b- Què podia fer aquest monstre?
- c- Com era el seu alè?

- d- Què van pensar els habitants del poble perquè el monstre no fes tants estralls?

- e- Perquè van decidir fer un sorteig cada dia?

- f- A qui li va tocar un dia?

- g- Com era la princesa?

- h- Alguns habitants es van oferir a canviar-se per la princesa. Com va reaccionar el rei?

- i- Qui va acompanyar la princesa al llac on vivia la fera?

- j- A qui es va trobar la princesa prop de la muralla?

- k- Per què havia vingut aquell cavaller?

- l- Amb quina arma el cavaller va malferir la fera?

- m- Què va fer la princesa amb la fera?

- n- Qui va acabar de rematar el ferotge animal?

- o- Què volia fer el rei amb Sant Jordi i la seva filla?

- p- Què va contestar Sant Jordi?

- q- Què va recomanar Sant Jordi al rei i als seus vassalls?

LA LLEGENDA DE SANT JORDI: EL CONTE

Diu la llegenda de Sant Jordi que fa molt i molt de temps hi havia un drac monstruós, amb les urpes llargues i l'alè de foc. Aquest drac feia fugir al poble, matava la gent amb el seu alè i s'empassava les persones vives .

Els ciutadans, sense cap solució, varen decidir donar-li dues ovelles cada dia per apaivagar la seva fam. Quan s'acabaren els bens, li donaren vaques, bous i tots els animals que tenien, fins que es quedaren sense.

El rei convocà una reunió, on van decidir que farien un sorteig i li donarien al drac una persona cada dia, perquè se la mengés.

Un dia, per mala sort, li va tocar a la filla del rei, i ell tot plorós va dir:
- Perdoneu a la meva filla i ,a canvi, us donaré tot el meu or , el meu argent i la meitat del meu regne, però us ho demano per favor, deixeu la meva filla.

El poble li va negar, i el rei va demanar vuit dies per a plorar la seva

filla. Arribat el dia el rei la va vestir i la va deixar davant de la cova, a prop del drac.

Però de sobte, quan el drac ja obria la seva gran boca per menjar-se d'una queixalada la princesa, va aparèixer, cavalcant sobre un cavall blanc i amb la seva llança i el seu escut daurat, el cavaller Sant Jordi, per salvar la princesa de les urpes d'aquell enorme drac.

Aquell cavaller va alçar la seva llarga llança i d'un cop, el drac va caure a terra desplomat, amb la llança clavada al vell mig del cor.

De cop, de la sang del drac que li regalimava cos avall va sortir un roser, amb unes roses que brillaven amb l'esplendor del sol, i de sobte, el cavaller Sant Jordi en va collir una, la més bonica de totes, va anar a la princesa i li va donar en senyal d'amor.

El rei li va demanar que es casés amb la seva filla i li va dir que li donaria tot el seu or i la meitat del regne.

Però el cavaller va marxar sobre el seu cavall blanc sense dir res.

Des d'aquell dia la gent del poble va viure tranquil·la.

Per això el dia de Sant Jordi els homes regalen una flor a la persona que més estimen, i les dones un llibre.

Les llegendes no cal que siguin certes, només cal que siguin boniques.

Activitats

12- Escriu cinc diferències entre aquest conte i la llegenda anteriorment explicada:

Exemple:

- *En el conte, la fera és un drac i el seu alè és de foc.*

a-

b-

c-

d-

e-

LA ROSA I EL LLIBRE

La rosa ha estat sempre la flor de l'amor, tant pel seu color roig, símbol de l'apassionament amorós, com per les espines, que simbolitzen que tot amor suposa un sacrifici. La sang del drac es converteix, en la llegenda Catalana, en una rosa roja, la més vella de totes les flors. L'any 1459 es va consagrar com a festivitat el dia de Sant Jordi, i se celebra el dia 23 d'abril.

La rosa

D'on ve la tradició de regalar la rosa?

La tradició de regalar la rosa no té un origen gaire clar. Alguns historiadors creuen que prové de la Fira dels Enamorats que se celebrava a Barcelona cap al segle XV i se sap que, en aquella època, a les senyoretes se'ls regalaven roses a la sortida de missa el dia de Sant Jordi.

El llibre

La festa del Dia del Llibre té origen a Catalunya. Va començar a celebrar-se el 7 d'octubre de 1926 en commemoració del naixement de Miguel de Cervantes. L'any 1930 es va traslladar la data al 23 d'abril, dia de la mort de Cervantes, i alhora de l'escriptor William Shakespeare (tots dos van morir l'any 1616). Aquesta data també coincideix amb la mort de l'escriptor català Josep Pla. Com que la diada coincidia amb la de Sant Jordi, la festa va arrelar molt aviat a tot Catalunya, especialment a la ciutat de Barcelona, fins a arribar a l'esplendor actual, en què els tres components de la gran Diada –Sant Jordi, la rosa i el llibre– apareixen a tots els pobles catalans com a elements inseparables d'una celebració única: "la diada de Sant Jordi va aparellar definitivament la pàtria amb la cultura, el Dia del Llibre amb la Festa de la Rosa".

Activitats

- 13-La rosa és la flor de l'.....
- 14- Segons la llegenda, què és el que es converteix en roses?
- 15- Quin dia se celebra Sant Jordi?
- 16- En quin lloc té origen el Dia del Llibre?
- 17- El dia de Sant Jordi coincideix amb la data de la mort de tres escriptors, quins?

POEMA

SANT JORDI TRIOMFANT (Poema de Josep M. Folch i Torres,)

Bella princesa empresonada
quin dol hi ha en el teu mirar!
De nostra mare ben amada
tens el posat i el bell parlar.

Dins de la torre desolada
ta gran bellesa veus marcir,
un drac ferotge és a l'entrada
que t'urparà si vols sortir.

Té la mirada tota encesa
de gelosia i de rencor.
No vol que te vegin ta bellesa;
no vol que et tingui ningú amor.

Finestra enfora, si t'aboques,
l'escup la fera el seu verí;
si amb els teus clams ajut invoques
amb un bramul no ho deixa oir.

Bella princesa empresonada,
quin somniar en els temps d'abans,
quan de tots eres festejada
i els reis et feien besamans!

Mes si el passat l'esguard s'emporta,
el cor s'emporta l'avenir;
una clamor se sent prou forta
que la captiva pot oir.

Semblen cançons de la vetllúria;
potser són himnes del present...
És la remor de la boscúria
quan de nit passa un cop de vent?

O bé és l'onada quan arriba
portant al si la tempestat...
A dins del cor que la captiva
una esperança ha clarejat.

És com després de la nit bruna
que el sol s'aixeca resplendent,

i la claror es llença tot una
dins les tenebres del torrent.

Entre les boires lluminoses
veu la princesa el bell demà.
Quan els rosers s'omplin de roses,
blanc cavaller arribarà.

Nua l'espasa, el braç enlaire,
devers el drac avança ardit.
Del primer cop, esqueixa l'aire;
el segon cop, l'hi enfonsa al pit.

Ja triomfant, la dama albira
i obre les portes diligent;
o mentre el monstre en terra expira,
surt la princesa resplendent.

I ella, com tu, té l'alegria,
perquè, com tu, ha deixat el dol;
que la llegenda és profecia,
i el cor li diu que Déu ho vol
que vingui l'hora pressentida
que la llegenda reviurà.

Quan els rosers trauran florida
la profecia és complirà.

18-Llegeix la següent llegenda i explica després quines diferències i semblances hi ha amb la Llegenda de Sant Jordi.

LLEGENDA DE SERIDJE

Llegenda popular bubí de la part sud de l'illa de Bioko (Guinea Equatorial). Contada per Juan Mwateriobo Jhoni i transcrita per Juana Jhoni Lele, guineana de l'illa de Bioko.

Fa molt molt temps, en el temps en què els galls tenien dents, vivia a l'aldea de Riasaka, una família a la qual Rupe (el creador del món) va donar un únic fill, a qui van posar el nom de Seridje.

A Riasaka hi havia el costum d'oferir, des de l'inici dels temps, una donzella per fer callar la ira d'un mal esperit, que una vegada cada rëa rive (mala lluna) es presentava a l'aldea en forma d'eñukuñuku (boa), i ho arrasava tot sense deixar pedra sobre pedra. En vista d'això els habitants del poble van decidir buscar la manera d'evitar que es presentés a l'aldea, i com a solució van arribar a l'acord d'oferir-li, uns dies abans del rëa rive, la seva víctima, que s'escollia entre les més belles de l'aldea.

Va passar que, una nit, quan Seridje anava al darrera d'un ëpaha (porc espí), perquè era molt afeccionat a la cacera nocturna, va escoltar uns gemecs tant desoladors que no va perdre un segon per comprovar el seu per què, cosa que li va costar bastant perquè tot es desenvolupava en l'encreuament dels vijururu vivë (encreuament d'energies negatives). Un cop que va obtenir el seu objectiu, per un moment va quedar cegat per la bellesa que veia lligada davant seu. Va sospirar vint-i-una vegades (el 21 és un número molt significatiu de la tradició bubí), tot repetint-se:

- "És ella!, és ella! Wewe" (bella).

Un cop tranquil·litzat, es va dirigir a ella i li va preguntar: -"Què fas aquí i d'aquesta manera?".

Ella li va respondre:

- "Compleixo el meu destí, el del meu poble".

- "Quin és aquest destí tan vil que et té lligada en aquest arbre? Explica-m'ho ràpidament!".

Una vegada posat al corrent dels fets, va pensar que no seria correcte alliberar una donzella del seu cruel destí, sinó alliberar Wewe i a totes les que d'ara endavant estarien condemnades a seguir el mateix destí. Però, mentre estava amb aquestes cavil·lacions, va sentir bufar un vent tan fort que no podia ser igualat ni per 10.000 huracans tots junts, va veure com passaven sobre el seu cap unes pedres alades, i sota els seus peus la terra cruixia, i els rius i els mars es disputaven el terreny lliure, els animals es paral·litzaven i la natura gemia. Però el valerós Seridje, tanta era la ràbia i el coratge que l'animaven, que no va dubtar ni per un instant a canviar de propòsit, mentre es repetia:

- "Ha de desaparèixer perquè Riasaka i les seves belleses trobin la pau".

I treient la seva möchica (llança amb la punta esmolada) del sarró, li va clavar un cop tan fort, que Eñukuñuku va estirar la pota, i el vent el va escombrar per sempre més de la Terra. I, es diu que d'ell mai més se'n va saber res. I a Riasaka viuen feliços els descendents de Seridje i Wewe. En el lloc en què va caure Eñukuñuku i va ser engollit per la terra, va brotar un llac que tu pots visitar quan vagis a Mööka, si passes per Riasaka.

✓ **Quines són les semblances?**

✓ **Quines són les diferències?**

19-Reinventar la llegenda de Sant Jordi, tot canviant la personalitat dels personatges. Observa el següent quadre que et pot donar idees dels nous personatges. Escriu, finalment, una nova llegenda de Sant Jordi. Ho pots fer en parella.

Estructura de la llegenda de Sant Jordi	Estructura de la nova llegenda
<p>Època: <u>Edat Mitjana</u>.</p> <p>- <u>El poble té un problema...</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Un drac es menja el bestiar i ho destrossa tot. • Ja no tenen més bestiar per donar-li al drac. 	<p>Època: <u>Edat Mitjana</u></p> <p>- <u>Quin problema té el poble?</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Estan cansats de tenir un rei "passota" • Estan atemorits pel drac dolent. • El drac dona cops de puny a la muralla cada cop que sent la música que toquen. <p>En realitat està envejós perquè no pot ni tocar, ni cantar tan bé com la gent del poble.</p>
<p>- Què fa el poble respecte del problema ?</p> <p>Els vilatans es queixen al rei, i decideixen...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Primer enviar-li tot el bestiar. • Després enviar-li persones. • Per sorteig surt la princesa i li envien. 	<p>- Què fa el poble en relació al problema?</p> <p>- Què fan primer?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Li llencen llibres per aprendre a tocar i cantar. • Li llencen notes perquè entoni. • L'escridassen, es tapen les orelles cada cop que obra la boca. <p>- Què fan quan ja s'acaba la primera idea?</p>
<p>- Com és el drac?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ferotge, amb urpes i dents esmolades. • Alat, amb escates, treu foc pels queixals, sap nedar, i volar. 	<p>- Com és el drac?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ferotge, alat i treu música dissonant per la boca. • No té aptituds per la música ni pel cant.
<p>- Com és Sant Jordi?</p> <ul style="list-style-type: none"> • És valent i decidit. • És un cavaller ben entrenat. 	<p>- Com és Sant Jordi ?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Un cavaller que li agrada tocar la flauta. • Ajuda a la princesa a desfer-se del drac.
<p>- Com és la princesa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Abnegada, pacient, bonica, poc emprenedora... 	<p>- Com és la princesa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Emprenedora, valenta, inventora, aporta solucions. • És la més espavilada de la família.
<p>- Com és el rei?</p> <ul style="list-style-type: none"> • És valent i s'estima al poble. • És decidit i pren moltes decisions. 	<p>- Com és el rei?</p> <ul style="list-style-type: none"> • És passota i només fa que escoltar música. • No fa cas al poble.